

Sådan opgør vi fødevareklyngens eksport

Danmark er i international sammenhæng et lille land. Dette til trods har landet en betydelig vareeksport. En vigtig bidragsyder til denne eksport er den danske fødevareklynge.

Hvordan defineres en erhvervsklynge?

Formålet med at definere en erhvervsklynge er overordnet at synliggøre et erhvervs samlede styrke.

I tidens løb er der gjort flere forsøg på at definere hvad en erhvervsklynge kan/skal dække over¹. Uden at gå dybere ned i tidligere studier heraf, kan det blot konstateres, at den metodiske tilgang har været forskellig i hvert forsøg, med deraf følgende fordele og uheldigheder.

Det kan konstateres, at der ikke findes en entydig dansk eller international teoretisk eller metodisk definition af begrebet 'erhvervs- eller fødevareklynge'. Et væsentligt bidrag til debatten og afgrænsningen er leveret af Michael E. Porter. Han definerer en klynge som:

*"A cluster is a geographically proximate group of interconnected companies and associated institutions in a particular field, linked by commonalities and complementarities"*².

Den geografiske afgrænsning af en klynge kan være en by, region, et land eller nabolande, alt efter afgrænsningsparameteren. Landbrug & Fødevarer (L&F) har med udgangspunkt i Porters definition opstillet udenrigshandlen for fødevareklyngen i Danmark.

Hvad er eksport?

At eksportere betyder, at udføre varer eller tjenester fra et land til et andet og vice versa for import. Handlen er i dag så internationaliseret, at råvarer, halvfabrikata og færdigvarer i stadig stigende grad passerer landegrænserne. Komplexiteten af de fleste varer er samtidigt stigende.

En fødevare der er produceret i Danmark er pr. definition en dansk vare som følge af den værditilførsel, der er sket i landet. Afsættes varen i udlandet vil den indgå i den danske eksportopgørelse, eksemplerne nedenfor er blot angivet for at illustrere dette:

- Hovedvægten af en vindmølle kommer fra stål købt i udlandet. En vindmølle er naturligvis mere end blot stål. Unik dansk viden gør en forskel. Eksporteres møllen indgår den i dansk vareeksport.

¹ Fx FORA (2010), Monitor Group (2006) og Danmarks Statistik ved Ressourceregningsstatistikken (flere årgange).

² Location, Competition, and Economic Development: Local Clusters in a global Economy: Porter, Michael E.; Economic Development Quarterly, Feb2000, Vol. 14 Issue 1, p15, 20p, 4 diagrams.

- En fisk solgt fra Danmark kan være importeret fra et andet land. Hvis den eksporteres er den dansk, blandt andet på grund af den danske viden, der er tilført produktet under opskæringen, pakningen, logistikken mm.

Definition af fødevareklyngens overordnede områder

Den danske udenrigshandel er opgjort på knap 10.000 forskellige varekoder. Disse koder er defineret af Danmarks Statistik på baggrund af FN's Kombinerede Nomenklatur (KN), heraf navnet KN08, der henviser til at disse varekoder er 8-cifrede. Al udenrigshandel til og fra Danmark klassificeres efter dette system³. Ud fra disse koder har Landbrug & Fødevarer defineret fødevareklyngen, som overordnet set består af tre grupperinger.

Fødevarer: Alle varer, der direkte eller indirekte er egnet som menneskeføde. Fødevarer dækker både madvarer og drikkevarer samt varer, der ikke i sin nuværende 'handelsform' umiddelbart kan spises, før der sker en forarbejdning heraf, fx korn.

Biobaserede produkter: Vegetabiliske og animalske produkter, der ikke er egnet som menneskeføde, fx minkskind.

Agro-teknologi: Varer, der anvendes i direkte tilknytning til fødevareklyngens produktion. Agro-teknologi inkluderer maskiner til jordbrugsproduktion samt til forarbejdning af produkter herfra i nærings- og nydelsesmiddelindustrien.

Nedenstående viser seneste opgørelse af fødevareklyngens eksport. Se desuden årspublikationen **Udenrigshandel 2011-2015** for yderligere information.

Eksporten fra fødevareklyngen

	2012	2013	2014	2015
	mio. kr.			
Fødevarer				
Svinekød	32.302	31.985	30.597	28.891
Fisk og skaldyr	16.218	16.347	16.873	16.833
Mejeri	18.222	19.671	20.469	21.681
Sammensatte fødevarer	4.612	5.403	5.413	5.501
Kiks, brød og bagværk	4.192	4.311	5.446	6.746
Drikkevarer	4.251	3.887	3.840	4.527
Korn	3.375	3.361	3.366	3.475
Sukker og sukkervarer	2.211	2.043	2.011	2.158
Fjerkrækød	3.406	3.119	3.163	2.948
Oksekød	2.873	2.958	3.049	2.850
Olier og fedtstoffer	1.838	1.920	1.942	1.912
Frugt og nødder	1.431	1.522	1.614	1.567
Grøntsager	408	342	404	471
Andre fødevarer	431	377	338	384
Biprodukter - spiselige	7.956	8.683	7.638	6.650
Kaffe og krydderier	1.158	1.191	1.249	1.287
Æg	265	331	441	389
<i>I alt</i>	<i>105.149</i>	<i>107.449</i>	<i>107.853</i>	<i>108.270</i>

³ De danske oversættelser af koderne med seneste opgjorte tal er frit tilgængelige på Danmarks Statistiks hjemmeside www.statistikbanken.dk/udenrigshandel.

Eksporsten fra fødevareklyngen (fortsat)

	2012	2013	2014	2015
	— mio. kr. —			
Biobaserede produkter				
Pelsskind	11.012	13.055	7.996	10.997
Enzymer	6.635	6.971	7.479	7.967
Foder	561	574	623	660
Frø	660	827	863	828
Planter	700	541	546	399
Træ	5.577	5.884	5.561	6.404
Vegetabilier - ikke spiselige	2.567	2.478	2.394	2.330
Huder	1.597	1.747	1.689	1.379
Biprodukter	2.321	2.687	2.660	2.785
Andet	189	172	93	100
Olier og fedtstoffer - ikke spiselige	1.649	1.538	1.734	2.006
Avlsdyr	202	291	530	457
Udsæd	232	275	234	243
<i>I alt</i>	<i>33.902</i>	<i>37.041</i>	<i>32.401</i>	<i>36.555</i>
Agro-teknologi				
Maskiner - jordbrug mv	682	590	589	582
Maskiner - næringsmiddelindustrien	1.024	1.457	1.519	1.578
Plantebeskyttelse	5.561	4.992	4.751	5.019
Gødning	3.813	4.220	4.221	4.433
Emballage - fødevarer	423	412	442	410
<i>I alt</i>	<i>11.503</i>	<i>11.671</i>	<i>11.522</i>	<i>12.022</i>
Samlet	150.554	156.161	151.776	156.847

Anm.: Kategorien 'Træ' vedrører alene ikke-opskåret råtræ, juletræer udgør over 60 pct. Kategorien "Vegetabilier – ikke spiselige" vedrører fx Planter og dele heraf til fremstilling af parfume.
Kilde: Landbrug & Fødevarer

Diskretonerede varer

I Danmarks samhandel med udlandet indgår til tider eksport og import af varer, der af Danmarks Statistik klassificeres som diskretonerede varer. Det betyder, at offentligheden ikke får den fulde information om varen. I disse tilfælde sker det, at et eller flere af cifrene i KN08-nomenklaturen er maske-ret.

Det er dog muligt samlet set, at lave en mere præcis fordeling af eksporten end umiddelbart opgjort via www.statistikbanken.dk/KN8Y. Da vi mener, det er vigtigt at have så præcise tal som muligt for den faktiske handelsrelation til et land, har vi gjort det. Det betyder dog, at opgørelsen af de berørte lande er lidt højere end et enkelt opslag i www.statistikbanken.dk vil vise. Men, naturligvis, ikke højere end at summen af alle lande tillagt de sidste ikke-landefordelte diskretonerede varer fortsat giver 636 mia. kr. for samlet dansk vareeksport i 2015, jf. seneste opgørelse fra Danmarks Statistik.

Muligheden for denne præcisering betyder naturligvis ikke, at den samlede eksport bliver højere – blot kan en større del af eksporten fordeles på lande frem for at fremstå som 'ukendt land'.

Ofte stillede spørgsmål

Spørgsmål 1: Hvor meget eksporterer landbruget?

Svar: Landbruget dækker alene de varer som landmanden producerer. I relation til eksporten er 'landbruget' mindre interessant, da stort set ingen varer i dag sendes direkte fra landmanden til udlandet. Enten eksporteres varen via en mellemhandler/transportør eller også forarbejdes varen yderligere, før den i så fald eksporteres.

Ofte høres fødevareklyngen omtalt som 'landbruget' eller 'landbrugskomplekset'. En korrekt måde at sige det på er, at 'landbruget' er en del af fødevareklyngen.

Spørgsmål 2: Hvor meget gives der i eksportstøtte?

Svar: Den samlede eksportstøtte- eller restitutionsudbetaling udgør i dag årligt et lavt mio. beløb. Eksportstøtten er ikke inkluderet i eksportstatistikken.

Spørgsmål 3: Indgår tobak i L&F's udenrigshandelsstatistik?

Svar: Nej.

Spørgsmål 4: Flere danske virksomheder har datterselskaber i udlandet – er de med i opgørelsen?

Svar: Nej. Fødevareklyngen er afgrænset ved Danmarks ydre grænser. Danmarks Statistik 'stopper' sin opgørelse af udenrigshandlen ved Danmarks grænser, tilsvarende for nationalregnskabet, der kun medtager værdiskabelse og beskæftigelse fra personer placeret i Danmark.

Det er således kun varer der passerer den danske grænser der inddrages.

I stigende grad har danske virksomheder indenfor fødevareklyngen udenlandske datterselskaber. Hvis et datterselskab eksempelvis er placeret i Tyskland og samtidig eksporterer varer, så vil eksporten tælle med i Tysklands vareeksport. Hvis selvsamme eksport fx går til Storbritannien, så vil det fremgå af Storbritanniens vareimport fra Tyskland.

Spørgsmål 5: Bør L&F i sin udenrigshandelsstatistik ikke kun have de varer med, som deres medlemmer sælger eller repræsenterer?

- Svar: Nej. Og det er der flere grunde til:
- Formålet med statistikken er at give et samlet billede af fødevareklyngens handel med alle fødevarer, biobaserede produkter samt varer, der direkte eller indirekte støtter op om denne produktion, den såkaldte agroteknologi.
 - Ikke engang L&Fs egne medlemmer er interesseret i en udenrigshandelsstatistik der alene tager 'egne' varer med, det er det samlede marked der er interessant. Der findes mange andre virksomheder i Danmark, der producerer stort set de samme varer som L&F's medlemmer. Det er ikke medlemskab af L&F der afgør om en virksomheder indgår i fødevareklyngen.
 - Hvis nu et vindmøllefirma blev medlem, ville det ikke give mening, at have vindmøller med i opgørelsen i fødevareklyngens eksport.

Spørgsmål 6: Jeg oplever, at tallene for det 'samme' nogle gange ændrer sig en smule fra en periode til en anden, ofte er der tale om relativt nye tal – hvorfor sker det?

Svar: Danmarks Statistik er datakilden til vores udenrigshandelsdata. Første gang vi har en samlet kalenderårsopgørelse heraf for EU og Non-EU-landene er typisk omkring den 10. marts. Disse tal er foreløbige og bliver som hovedregel korrigeret af Danmarks Statistik frem til og med oktober.

Tallene revideres yderligere i oktober i de to efterfølgende år. Det betyder, at endelige tal for udenrigshandlen med varer offentliggøres cirka 2½ år efter udgangen af statistikåret.

Det betyder med andre ord, at når vi modtager januar 2016-dataene i april 2016 modtager vi også samtidig en ny/yderligere valideret udgave af 2015-dataene. Med februar 2016-tallene som udkommer maj 2016 gentager processen sig igen, 2015-tallene kommer igen i en ny udgave. Og sådan fortsætter det, indtil Danmarks Statistik beslutter, at tallene er 'endelige' og ikke længere skal valideres på.

For at illustrere dette, så var Danmarks Statistiks første bud på en samlet dansk varehandel i 2013 (pr. marts 2014) på 625 mia. kr. En måned senere (pr. april 2014) kom de nye/reviderede tal, nu lød den samlede danske varehandel for 2013 på 620 mia. kr. – eller 5 mia. kr. lavere for den samme opgørelse. Ud over de løbende korrektioner foretager DSt fra tid til anden korrektioner tilbage i tid, når det vurderes nødvendigt.

For yderligere information herom, se kvalitetsdeklarationen fra DSt: www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/kvalitetsdeklarationer/udenrigshandel-med-varer.aspx

I Landbrug & Fødevarer bestræber vi os hele tiden på, at anvende seneste tilgængelige udenrigsdata, selvom det kan give visse kommunikative udfordringer, da vi så løbende skal forklare hvorfor data har ændret sig (lidt).

Spørgsmål 7 **Hvor mange lande eksporterer fødevareklyngen til?**

Svar: Der findes pt. 193 officielle lande ifølge FN (Forenede Nationer). Det skal forstås på den måde, at 193 af verdens lande er medlemmer af FN og dermed har valgt, at efterleve de udstukne retningslinjer herfor. Dertil kommer 54 lande/stater/territorier som ikke er medlemmer af FN, men som FN dog anerkender som værende lande. Samlet set er der cirka 250 lande i verden.

For at illustrere ovenstående skal der blot kikkedes på et Danmarkskort. Danmark er medlem af FN, mens Grønland og Færøerne i FN-regi hører ind under det danske rigsfælleskab. Både Grønland og Færøerne er selvstændige lande, men indgår dermed ikke selvstændigt på FN's liste, men figurerer som to af de 54 uofficielle lande.

I opgørelsen af fødevareklyngens udenrigshandel indgår samtlige cirka 250 lande i verden, for så vidt at der har været en varetransaktion mellem Danmark og det pågældende land. I 2015 havde fødevareklyngen eksport til 211 lande. Det største eksportmarked er Tyskland med 26 mia. kroner mens Eritrea med 5.182 kroner (!) økonomisk set er det mindste marked.

Landbrug & Fødevarer

Axeltorv 3 T +45 3339 4000 E info@lf.dk
1609 København V F +45 3339 4141 W www.lf.dk

Yderligere kontakt

Finn Christensen 3339 4029 fch@lf.dk